

KLAGANDE

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun

MOTPART

[REDACTED]

Ombud: Madeleine Lindh Stjärnström
Assistanspartner i Gävleborg AB**ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE**Förvaltningsrätten i Faluns dom den 6 mars 2018 i mål nr 2981-17,
se bilaga A**SAKEN**

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDEKammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom och fastställer
Omvårdnadsnämnden i Gävle kommuns beslut den 30 maj 2017.

YRKANDEN M.M.

Omvårdnadsnämnden yrkar att nämndens beslut att avslå [REDACTED] ansökan om personlig assistans ska fastställas. Till stöd för överklagandet anförs följande. Omvårdnadsnämnden har beräknat [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven till 2 timmar och 10 minuter per vecka. Förvaltningsrätten har använt sig av Försäkringskassans beräkning av de grundläggande behoven utan att göra någon egen bedömning.

[REDACTED] anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Hans svårigheter finns beskrivna i medicinska intyg. Omvårdnadsnämnden förnekar honom hans rättigheter enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Såväl lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) som Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna måste beaktas i målet. Den tid som godtas av omvårdnadsnämnden är inte tillräcklig för att tillförsäkra honom goda levnadsvillkor. Han är vuxen, men utan assistans tvingas han leva som ett barn. Det är diskriminerande att inte säkerställa hans rätt att leva ett självständigt liv. Om kammarrätten bifaller nämndens överklagande önskar han att frågan prövas och utreds av FN-kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

UTREDNINGEN

Utredningen i målet består bl.a. av ett utlåtande av arbetsterapeut och fysioterapeut daterat den 4 maj 2017, ett utlåtande av specialistläkare vid barn- och ungdomshabiliteringen i Gävle daterat samma datum samt ett odaterat utlåtande från [REDACTED] skola, som är ankomststämplat hos Omvårdnad Gävle den 2 maj 2017. I dessa handlingar anges bl.a. följande.

██████████ funktionsnedsättning medför mycket dålig balans och motorisk förmåga. Hemma får ██████████ hjälp med alla moment när han ska gå på toaletten. I skolan vill han inte att personal ska följa med honom in på toaletten och personalen vet därför inte hur han klarar toalett-situationen själv. Han kan dock inte lämnas helt utan tillsyn och behöver handgriplig hjälp med att tvätta händerna för att inte hoppa över det. Någon måste hjälpa honom med att pumpa ut tvål, sätta på vattnet och känna så att temperaturen är rätt. Hans mamma uppger att han ofta är kissnödig och har ont i magen när han kommer hem.

██████████ behöver mycket hjälp med att ta på kalsonger, byxor och strumpor. Hemma hjälper han till vid på- och avklädning med att föra i/ur armarna ur tröjor och ta på/av ytterkläder. Han har svårigheter med att knäppa knappar och dra upp/ner dragkedjor hemma. I skolan drar ██████████ upp/ner dragkedjan själv men behöver hjälp med att fästa dragkedjan innan han drar upp den. På gymnastiken i skolan behöver han en vuxen i nästan alla moment för att kunna klä på och av sig.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Av artikel 1 i fakultativt protokoll till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, vilket Sverige är bundet av, framgår att kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning är behörig att ta emot och pröva framställningar från eller för enskilda individer eller grupper av enskilda individer. En sådan framställning kan enligt artikel 2 d) normalt prövas först om alla tillgängliga nationella rättsmedel har uttömts. Kammarrätten har alltså inte någon möjlighet att hänskjuta frågor till kommittén och ██████████ önskemål om att hans rätt till personlig assistans ska prövas av denna föranleder ingen åtgärd från kammarrättens sida.

■■■■■■■■■■ tillhör personkretsen i 1 § LSS. Frågan i målet är om hans behov av hjälp avseende de grundläggande behoven är av sådan omfattning och karaktär att han har rätt till insatsen personlig assistans.

I den tid som omvårdnadsnämnden bedömt att ■■■■■■■■■■ har behov av hjälp med de grundläggande behoven ingår hjälp vid toalettbesök en gång per dag, dusch tre gånger per vecka, tandborstning två gånger per dag, rakning en gång per vecka samt nagel- och fotvård en gång per vecka.

Förvaltningsrätten har bedömt att ■■■■■■■■■■ hjälpbehov avseende de grundläggande behoven uppgår till totalt 5 timmar och 47 minuter per vecka. Av den dom gällande assistansersättning som förvaltningsrätten hänvisat till framgår att förvaltningsrätten, med hänvisning till Försäkringskassans bedömning, godtagit totalt 4 timmar och 37 minuter för personlig hygien samt 1 timme och 10 minuter för på- och avklädning.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Av utredningen i målet framgår att ■■■■■■■■■■ har behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov. Även om utredningen inte är helt entydig i fråga om hjälpbehovet i samband med toalettbesök ger den inte stöd för att behoven i den delen är mer omfattande än vad omvårdnadsnämnden bedömt. Det har inte heller i övrigt kommit fram skäl att frångå omvårdnadsnämndens bedömning i fråga om behovet av hjälp med den personliga hygien. Det får dock anses stå klart att ■■■■■■■■■■ behöver viss hjälp med den mest kroppsnära på- och avklädningen. Tio minuter per dag, dvs. 1 timme och 10 minuter per vecka, framstår som en rimlig bedömning för dessa moment. ■■■■■■■■■■ hjälpbehov avseende de grundläggande behoven kan således beräknas till sammanlagt 3 timmar och 20 minuter per vecka.

För att avgöra om en person har rätt till personlig assistans, ska det göras en individuell bedömning med en sammanvägning av såväl kvalitativa som kvantitativa aspekter (jfr t.ex. Högsta förvaltningsdomstolens dom den 13 mars 2018 i mål nr 1057-17). [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven uppkommer dagligen. Han behöver dock den aktuella hjälpen vid få tillfällen per dag och tidsåtgången är mycket liten vid de flesta tillfällena. Det har inte kommit fram något som tyder på att hjälpbehovet är sådant att det krävs en specifik kompetens som gör att det bör vara endast ett fåtal personer som utför hjälpen.

Sammantaget finner kammarrätten att [REDACTED] behov av hjälp för att tillgodose sina grundläggande behov inte kan anses vara av den karaktär och omfattning som förutsätts för att han ska ha rätt till insatsen personlig assistans. Omvårdnadsnämndens överklagande ska därför bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Charlotte Waas
kammarrättsråd
ordförande

Petra Ebbing
kammarrättsråd

Sofia Hagström
tf. kammarrättsassessor
referent

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN**

Föedragande Jenny Wood

DOM
2018-03-06
Meddelad i Falun

Mål nr
2981-17

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Ombud: Madeleine Lindh Stjärnström
c/o Assistanspartner i Gävleborg
Fältskärsleden 18
802 80 Gävle

MOTPART

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun
Box 825
801 30 Gävle

ÖVERKLAGAT BESLUT

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommuns beslut den 30 maj 2017

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver omvårdnadsnämnden i Gävle kommuns beslut och förklarar att [REDACTED] är berättigad till personlig assistans med i genomsnitt 5 timmar och 47 minuter per vecka för sina grundläggande behov. Målet överlämnas till omvårdnadsnämnden för bedömning av hans övriga behov.

Förvaltningsrätten avslår omvårdnadsnämndens yrkande om att domen ska gälla först sedan den vunnit laga kraft. Domen gäller därmed omedelbart.

Dok.Id 210890

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 45 S-791 21 Falun	Kullen 4	023-383 00 00 E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se www.forvaltningsrattenifalun.domstol.se	023-383 00 80	måndag–fredag 08:00–12:00 13:00–16:00

BAKGRUND

Omvårdnadsnämnden i Gävle kommun (omvårdnadsnämnden) beslutade den 30 maj 2017 att avslå [REDACTED] ansökan om personlig assistans enligt 9 § 2 LSS. Som skäl för beslutet angavs i huvudsak följande. [REDACTED] [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 1 LSS. De hjälpinsatser han har behov av synes bara till mycket begränsad del avse hjälp som kan anses vara av mycket privat och känsligt slag. Omvårdnadsnämndens tidsräkning för de grundläggande behoven uppgår till 2 timmar och 10 minuter per vecka. Tidsåtgången för de grundläggande behoven är alltför begränsad för att berättiga till personlig assistans. [REDACTED] funktionsnedsättning bedöms inte vara av den karaktären att personlig assistans kan beviljas.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att förvaltningsrätten konstaterar att han har rätt till personlig assistans samt att målet återförvisas till omvårdnadsnämnden för vidare utredning. Till stöd för talan anför han i huvudsak detsamma som i mål nr 1957-17, beträffande assistansersättning.

Omvårdnadsnämnden motsätter sig bifall till överklagandet och yrkar, för det fall förvaltningsrätten bifaller överklagandet, att domen inte ska verkställas förrän den vunnit laga kraft.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Rättslig reglering

Av 7 § första stycket LSS följer att personer som tillhör lagens personkrets har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 §

1-9 om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Biträde av personlig assistent (9 § 2) är en sådan insats.

Med personlig assistans avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till personlig assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Detta framgår av 9 a § LSS.

I förarbetena (prop. 1992/93:159 s. 175) till LSS anges bl.a. följande.

Något krav på att stödbehovet ska ha en viss tidsmässig omfattning föreligger inte. Dock har tidsfaktorn självfallet betydelse. Ju större stödbehovet i tid som föreligger, desto mer talar omständigheterna för att rätt till biträde av assistent föreligger.

Högsta förvaltningsdomstolen har i detta avseende (RÅ 2009 ref. 57) uttalat bl.a. följande. Någon bestämd undre tidsgräns låter sig inte uppställas. Det är samtidigt uppenbart att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor måste dock en samlad bedömning göras bl.a. med hänsyn taget till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär eller om det förutsätter någon specifik kompetens. Såväl kvantitativa som kvalitativa aspekter måste beaktas. Även hur ofta hjälpen behövs framstår som en viktig faktor.

Förvaltningsrättens bedömning

I målet är det ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § LSS. Förvaltningsrätten har i dom denna dag i mål nr 1957-17 beträffande assistansersättning – på i väsentligen samma underlag – beräknat [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven till 5 timmar och 47 minuter per vecka avseende handgriplig hjälp med kläderna närmast kroppen, toalettbesök, dusch, rakning, tandborstning samt nagel- och fotvård. Förvaltningsrätten finner inte skäl att göra en annan bedömning avseende tidsomfattningen av de grundläggande behoven i nu förevarande mål. Det är således inte fråga om ett mycket begränsat behov av hjälp med endast något av de grundläggande behoven. Även om själva tidsåtgången inte är påfallande stor anser förvaltningsrätten att behoven avser konkret hjälp av mycket privat och integritetskänslig karaktär. Vid en samlad bedömning anser förvaltningsrätten att hans behov av hjälp med de grundläggande behoven är av den karaktär och omfattning som krävs för att han ska beviljas personlig assistans.

Förvaltningsrätten anser därför att omvårdnadsnämndens beslut ska upphävas och att [REDACTED] ska förklaras ha rätt till personlig assistans för sina grundläggande behov. Målet ska överlämnas till omvårdnadsnämnden för bedömning av omfattningen av hans övriga hjälpbehov.

Förvaltningsrätten anser att denna dom ska gälla omedelbart enligt huvudregeln i 27 § LSS. Omvårdnadsnämndens yrkande om att domen ska verkställas först sedan den har vunnit laga kraft ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1 C)

Hans-Erik Jonasson

F.d. lagmannen Hans-Erik Jonasson har avgjort målet. I avgörandet har även deltagit tre nämndemän. Föredragande jurist har varit Jenny Wood.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.